

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Ixabelita Almandoz Almandoz

*Astigarraga,
Gipuzkoa
(1930)*

Aurkibidea

Biografia

Almandoxeneko etxean jaio zen; gurasoak Astigarraga bertakoak zituen. Hiru senide ziren. Amonak denetik saltzen zuen dendan. Zortzi urterekin Berara bidali zuten interna, eta gero Donostiara, moja frantsesekin ikastera. Batxilergoa egin ostean maistra titulua atera zuen. Astigarragan hasi zen maistra, eta gero Ramon Vizcaino enpresan ibili zen lanean, administrazioan. Senarra izango zuena ezagutu zuen bertan. Ezkondu egin ziren eta lau alaba izan zituzten. Lehengo kontuak idazteko zaletasuna du Ixabelitak.

Zintak

ATG-034

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2011-06-06
- **Iraupena:** 67 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Lizeaga, Irati

ATG-035

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2011-06-06
- **Iraupena:** 84 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Lizeaga, Irati

Pasarteak

1. Zortzi urterekin barnetegira

- **Erref:** ATG-034/003
- **Iraupena:** 0:03:51. **Hasi:** 00:05:10. **Bukatu:** 00:09:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

- Euskara » Beste hizkuntzak eta hizkerak

Laburpena:

Ixabelita, oso bihurria zenez, etxetik hurbil zen eskolara joan zen, eskapa ez zedin. Handik Donostiako barnetegi batera joan zen ikastera. Mojak ziren bertan, frantsesak. Sei urtez egon zen han, eta lo eta jan ere bertan egiten zituen. Igandetan, ordea, familiarekin elkartzen zen harrremana gal ez zedin.

2. Valladoliden azterketak

- **Erref:** ATG-034/005
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:09:05. **Bukatu:** 00:10:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak
- Euskara » Beste hizkuntzak eta hizkerak

Laburpena:

Barnetegian ikasi ondoren, Valladoliden errebalida egin zuen, Donostian ez baitzen aukerarik. Pastel mordoa jan zuen bertan. Horrela, hamasei urte bete zituenerako, ixabelitak maistra titulua lortu zuen.

3. Astigarragako maistra

- **Erref:** ATG-034/006
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:10:20. **Bukatu:** 00:11:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak
- Euskara » Beste hizkuntzak eta hizkerak

Laburpena:

<p>Zortea izan zuen Ixabelitak, eta Astigarragako eskolan lana eman zioten. Eskolak euskaraz ematen bazituen ere, ezkutuan egiten zuen.</p>

Transkripzioa

- Eta kasualidadia izandu nun, Astigarragako eskolan eman ziaten lehenbiziko beharra zan, sartu niñuten han sartu nitzan. Ta konturatu nintzan, ba bai, asko gustatzen zaitzaizkidan umeak, asko, asko. Baino pasa're in nun, zeatik hasi ziren lehenbiziko... kastellanuak deitzen genien orduan, eta ezertxo ere ez zakiten. Nola eman behar zenun euskeraz, erderaz, bueno, euskeraz kamuflado totalmente. Eta guk gehiena euskeraz ematen genun baino beti... jende horrentzako ere propiyo in behar zenun, bueno... etxearen ondo-ondoan, zer gehio nahi dezu? Kontentu. Baino, ez negoen gustora. Ya hori denakin, ta etxe ondoan geratu? Ez, ez. Pentsatu nuen ba beste gauzen bat egin beharko nuela.

4. Ramon Vizcainora lanera

- **Erref:** ATG-034/007
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:11:21. **Bukatu:** 00:13:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Donostialdeko lantegiak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

Herriko maistra izateari utzi eta mekangrafia prestauntza ikasi ondoren, Ramon Vizcaino enpresan hasi zen lanean. Bertan ezagutu zuen bere senarra, bere nagusia baitzen.

5. Etxeetako arrea ikusgai

- **Erref:** ATG-034/009
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:14:17. **Bukatu:** 00:16:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Donostialdeko lantegiak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

Senarra lanean ezagutu eta Ramon Vizcainoko lana utzi zuen, nobiotan baitzeuden, elkarrekin denbora gehiegi pasatzen zutelakoan. Etxean lan egiten hasi zen orduan Ixabelita, maindireak josten.

6. Lana uzteagatik ordainsaria

- **Erref:** ATG-034/011
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:21:00. **Bukatu:** 00:23:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

Lege bat egon zen, emakumea ezkondu ondoren lana utziarazten zuena, eta ordainsari bat ematen zitzaion trukean emakumeari.

7. Ramon Vizcainoko administraria

- **Erref:** ATG-034/013
- **Iraupena:** 0:02:11. **Hasi:** 00:24:30. **Bukatu:** 00:26:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Donostialdeko lantegiak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

Itsasontzietako hotza jarri zuen lehen enpresa izan zen Ramon Vizcaino, eta Ixabeltak prozesu honen kudeaketa egiten zuen.

8. Izotza egiteko hozkailuak

- **Erref:** ATG-034/014
- **Iraupena:** 0:01:59. **Hasi:** 00:26:41. **Bukatu:** 00:28:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Donostialdeko lantegiak
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak
- Ekonomia eta industria » Boom industrialak

Laburpena:

Ramon Vizcaino ezaguna bihurtu zen bere lan onagatik, eta ekoizten zituzten hozkailuengatik ere bai.

9. Almandoztarrak Astigarragan

- **Erref:** ATG-034/016
- **Iraupena:** 0:02:48. **Hasi:** 00:31:10. **Bukatu:** 00:33:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Almandoztarrak Astigarraga aldera joan ziren. Apaiztegi baserria hartu zuten eta bi familia bizi izan ziren han. Amona, senarra hildakoan, komertzioan aritu zen Frantziarekin.

10. Amona kontrabandoan

- **Erref:** ATG-034/018
- **Iraupena:** 0:02:56. **Hasi:** 00:35:09. **Bukatu:** 00:38:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Kontrabandoa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Amonak kontrabandoa egiten zuen bere gurdiarekin. Frantziatik ekartzen zituen gauzak, baina behin harrapatu egin zuten.

11. Familiarteko akordioak

- **Erref:** ATG-034/019
- **Iraupena:** 0:02:21. **Hasi:** 00:38:05. **Bukatu:** 00:40:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:

Familiak adostu egiten zuten euren alaba eta semeak ezkontzea, oso ohikoa zene hau. Apaizak ere askotan izaten zuen zer esan.

12. Dantza-lotua festetan

- **Erref:** ATG-034/020
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 00:40:26. **Bukatu:** 00:42:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra

Laburpena:

<p>Ligatzea oso zaila izaten zen, herriko festetako dantza-lotua baliatzen zen askotan. Hernaniko plazara dantzan jaotea ere tentagarria izaten zen oso.</p>

13. "Ez genuen pentsatzen"

- **Erref:** ATG-034/022
- **Iraupena:** 0:02:53. **Hasi:** 00:46:50. **Bukatu:** 00:49:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

<p>Gaztea zen garaiko bizimoduari buruz dihardu Ixabelitak pasarte honetan.</p>

14. Aiton-amonei berorika

- **Erref:** ATG-035/002
- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 00:01:32. **Bukatu:** 00:03:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Euskara » Tratamenduak » Berorika

Laburpena:

<p>Aitona eta amonari berorika hitz egin behar izaten zion Ixabelitak. Amari ere denbora luzez berorika zuzentzen zitzaion.</p>

15. Andrea eta jauna

- **Erref:** ATG-035/004
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 00:04:22. **Bukatu:** 00:06:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Euskara » Tratamenduak » Berorika

Laburpena:

<p>Amona Mutriku aldekoa zenez, Ixabelita "andrea" deitzera ohitu zuen, baita harengana berorika zuzentzera ere.</p>

16. Aitona pilotaria

- **Erref:** ATG-035/006
- **Iraupena:** 0:03:14. **Hasi:** 00:06:38. **Bukatu:** 00:09:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Diaspora » Lana diasporan » Pilotariak eta erraketistak diasporan

Laburpena:

<p>Amona mutrikuarra zuen. Aitona pilotari gisa joan zen Montevideora.</p>

17. Aitonaren Hego Ameriketako bitxiak

- **Erref:** ATG-035/007
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:09:52. **Bukatu:** 00:11:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Diaspora » Lana diasporan » Pilotariak eta erraketistak diasporan

Laburpena:

<p>Aitona Buenos Airesen eta Montevideon ibili zen pilotari gisa, anaiarekin. Handik, ordea, dirurik ez zuten ekartzen, bitxiak baizik.</p>

18. Amonaren denda

- **Erref:** ATG-035/011
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:17:21. **Bukatu:** 00:19:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Lanbideak » Negozioak, dendak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Dendako atea beti zabalik zegola gogoraten du Ixabelitak. Aza mordoa saltzen zuten bertan.

19. Amonaren dendako produktuak: trukea

- **Erref:** ATG-035/013
- **Iraupena:** 0:02:21. **Hasi:** 00:19:50. **Bukatu:** 00:22:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Lanbideak » Negozioak, dendak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Dendan saltzen ziren gauzak aipatzen ditu Ixabelitak, besteak beste, tabakoa, albarkak, muki zapiak, baserritarren barazkiak...

20. Ikasteko aukera ez zuen edonork

- **Erref:** ATG-035/016
- **Iraupena:** 0:01:34. **Hasi:** 00:27:26. **Bukatu:** 00:29:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:

Etxean maisra izateko aukera eman zioten, orduan oso ohikoa ez bazen ere.

21. Herriko eskola

- **Erref:** ATG-035/018
- **Iraupena:** 0:01:31. **Hasi:** 00:30:54. **Bukatu:** 00:32:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Kanpotik etortzen ziren beti maisu eta maistrak herriko eskolara. Ume asko izaten ziren beti, baina neskak eta mutilak bananduta.

22. Kontu politikoengatik aita fama txarra

- **Erref:** ATG-035/023
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:48:29. **Bukatu:** 00:49:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>Astigarragan nazionalisten alde zeuden asko, eta Ixabelitaren aita gaizki ikusirik zegoen herrian, ez baitzen inoren kontra ez inoren alde jarri.</p>

Transkripzioa

- Zer tokatu itzaion, batzuen alde edo bestien alde in beharra, eta?
 - Klaro, momentua etorri zenean, nazionalak aitakin bat egin.
 - Bai.
 - Ordura arte ez zaukan... ofizinan lan itten zun... zer inporta zitzaion hari?
 - Ta haiekin bat in arren bestien kontra ez zun in.
 - Ez, baiño bein'e ez do hori itterik, mundu honetan ez dao hola jokatzetik.
 - Bai baiño batzuk iten dute, batzun alde ta bestien kontra.
 - A bai, bai. Baiño bestela entenditu dizut, entenditu dizut egiten zula biyen alde in da.
 - Ez.
 - Hori esaten nizun. Ez, ez, kontra ez. Kontra ez. Bi kaso ezagutzen ditut aldrebes, nere amak salbatu zittun bi makarroso, hartzen dute gizona eta Erribereta eramatera zijoazten fusilateko. Haiek nere amak salbatu zitun. Aitak ez, aitak nahikua zaukan bere puestoan egotea. Ez baterako, ta ez besterako, zeatik biyeta jokatu behar zuen, familia erdia zuakan leku batean ta beste erdiya bestean zaukan. Ta bera bakarrik zegoen libre zeatik bere lana ofizinan bizi guzti-guzti-guztin, eta ez zun beste gauzik izandu.

23. Mutrikura ihes

- **Erref:** ATG-035/025
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:51:54. **Bukatu:** 00:53:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:

Amona mutrikuarra zuen, eta familiak bertara egin zuen ihes gerra garaian. Hegazkin batzuek babarrun txuriak botatzen zituzten, eta hauen bila joaten ziren ume guztiak.

24. Erreketeak sartu zirenekoa

- **Erref:** ATG-035/027
- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 00:56:42. **Bukatu:** 00:58:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Erreketeak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:

Mutrikun erreketeak sartu eta haietako bat ezagutu zuen Ixabelitak.

25. Garai bateko Astigarraga

- **Erref:** ATG-035/029
- **Iraupena:** 0:01:49. **Hasi:** 01:01:17. **Bukatu:** 01:03:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Astigarraga nolakoa zen azaltzen du Ixabelitak pasarte honetan.

26. Astigarragako euskara

- **Erref:** ATG-035/032
- **Iraupena:** 0:02:21. **Hasi:** 01:11:42. **Bukatu:** 01:14:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:

Maistra lanetan ibili zen Ixabelita, dotrina euskaraz erakusten. Donostiako eta Astigarragako euskara oso desberdinak direla dio.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-08-21

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com